

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту ім. І. А. Маркіної

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(вибіркова фахова навчальна дисципліна)

Ризик-менеджмент

Розробник: Вараксіна Олена, доцент кафедри менеджменту ім. І.А. Маркіної,
кандидат економічних наук, доцент

ПОЛТАВА
2023-2024 н.р.

Форма опису навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Ризик-менеджмент
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	вибіркова фахова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	кафедра менеджменту ім. І.А. Маркіної навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	викладач: Вараксіна Олена, кандидат економічних наук, доцент контакти: ауд. 488а (навчальний корпус №4) e-mail: olena.varaksina@pdaa.edu.ua тел. +380996411199 сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/varaksinaolenaviktorivna
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність Освітня програма	075 Маркетинг ОПП Маркетинг
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Базові знання з університетської освіти, менеджменту, операційного менеджменту

Заплановані результати навчання:

Мета вивчення навчальної дисципліни: сформувати систему професійних компетентностей (знань і практичних вмінь та навичок) щодо використання теоретичних основ, методичних рекомендацій і практичних навичок для визначення можливих ризиків, знаходження причини їх виникнення, діагностування та оцінювання ситуації та управління ризиками.

Основні завдання навчальної дисципліни: формування розуміння прояву ризику в системі господарських відносин; з'ясування теоретичних основи управління ризиком; розкриття генезису та актуальності теорії управління ризиками; формування широкого і правильного уявлення здобувачів вищої освіти про класифікацію ризиків та способи їх визначення; прищеплення практичних навичок з організації ефективного управління господарською діяльністю в ризиковому середовищі.

Компетентності:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуацій.

фахові:

ФК 8. Здатність розробляти маркетингове забезпечення розвитку бізнесу в умовах невизначеності.

ФК 11. Здатність аналізувати поведінку ринкових суб'єктів та визначити особливості функціонування ринків.

Програмні результати навчання:

ПРН 9. Оцінювати ризики провадження маркетингової діяльності, встановлювати рівень невизначеності маркетингового середовища при прийнятті управлінських рішень.

ПРН 12. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма			
	075 МАР_бд_2020			
	усього	у тому числі		
л		п	с.р.	
1.Поняття, сутність і зміст ризик-менеджменту.	14	2	-	12
2. Невизначеність та ризик.	18	2	4	12
3. Ризик та елементи теорії корисності.	18	2	4	12
4. Закони і принципи та методологія ризик-менеджменту	18	2	4	12
5. Аналіз ризиків та методи їх оцінювання.	18	2	4	12
6. Прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності.	18	4	4	10
7. Система управління ризиками	16	2	4	10
Усього годин	120	16	24	80

Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				
	опитування	виконання вправ на практичних заняттях	розв'язування тестів	виконання завдань самостійної роботи	Разом
ПРН 9. Оцінювати ризики провадження маркетингової діяльності, встановлювати рівень невизначеності маркетингового середовища при прийнятті управлінських рішень.	10	14	12	14	50
ПРН 12. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.	10	14	12	14	50
Разом	20	28	24	28	100

Форма проведення підсумкового контролю згідно робочого та навчального плану – залік.

Критерії оцінювання результатів опитування здобувачів вищої освіти

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
3	Здобувач продемонстрував високий рівень продемонстрував високий рівень знання теорій, методів і функцій ризик-менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації. Завдання виконані повністю вірно та оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади та власні роздуми з теми заняття. Здані виконані завдання вчасно.
2	Здобувач продемонстрував середній рівень знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності; навичок взаємодії, навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.
1	Здобувач продемонстрував низький рівень (або його відсутність) знання теорій, методів і функцій ризик-менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії, командної роботи; має труднощі з обґрунтуванням дієвих інструментів ризик менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками

Критерії оцінювання результатів виконання вправ на практичних заняттях здобувачів вищої освіти

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5	Здобувач продемонстрував високий рівень продемонстрував високий рівень знання теорій, методів і функцій ризик-менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації. Завдання виконані повністю вірно та оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади та власні роздуми з теми заняття. Здані виконані завдання вчасно.
3-4	Здобувач продемонстрував середній рівень знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності; навичок взаємодії, навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.
1-2	Здобувач продемонстрував низький рівень (або його відсутність) знання теорій, методів і функцій ризик-менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії, командної роботи; має труднощі з обґрунтуванням дієвих інструментів ризик менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками Відповіді невірні, або містять значні помилки, що здебільшого належать до того рівня, який неможливо оцінити. Присутні помилки в оформленні та / або невчасна здача завдання.

Критерії оцінювання розв'язання тестів здобувачів вищої освіти

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
4	Здобувач продемонстрував високий рівень продемонстрував високий рівень знання теорій, методів і функцій ризик-менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації. Завдання виконані повністю вірно та оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади та власні роздуми з теми заняття. Здані виконані завдання вчасно.
3	Здобувач продемонстрував достатній рівень розуміння та використання вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень щодо ризик-менеджменту; вміння відшукувати та узагальнювати інформацію, формулювання висновків, але допустив одну помилку;
2	Здобувач продемонстрував середній рівень знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності; навичок взаємодії, навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.
1	Здобувач продемонстрував посередній рівень знання розуміння та використання вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень щодо ризик-менеджменту; вміння відшукувати та узагальнювати інформацію, формулювання висновків

Критерії оцінювання результатів виконання самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5	Здобувач продемонстрував високий рівень продемонстрував високий рівень знання теорій, методів і функцій ризик-менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації. Завдання виконані повністю вірно та оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади та власні роздуми з теми заняття. Здані виконані завдання вчасно.
3-4	Здобувач продемонстрував середній рівень знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності; навичок взаємодії, навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.
1-2	Здобувач продемонстрував низький рівень (або його відсутність) знання теорій, методів і функцій ризик-менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; має труднощі з обґрунтуванням дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

075 МАР_бд_2020

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	опитування	виконання вправ на практичних заняттях	розв'язування тестів	виконання завдань самостійної роботи	
Тема 1. Поняття, сутність і зміст ризик-менеджменту.	2	-	-	4	6
Тема 2. Невизначеність та ризик.	3	4	4	4	15
Тема 3. Ризик та елементи теорії корисності.	3	4	4	4	15
Тема 4. Закони і принципи та методологія ризик-менеджменту	3	5	4	4	16
Тема 5. Аналіз ризиків та методи їх оцінювання.	3	5	4	4	16
Тема 6. Прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності.	3	5	4	4	16
Тема 7. Система управління ризиками	3	5	4	4	16
Разом	20	28	24	28	100

Трудовістю:

Загальна кількість годин – 120 год.

Кількість кредитів – 4,0.

Форма семестрового контролю – залік

Політика навчальної дисципліни:

При вивченні дисципліни «Стандартизація і сертифікація продукції» відвідування занять є обов'язковим. Завдання поставленні викладачем, повинні бути виконанні вчасно, та отримати оцінки згідно представленої шкали та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти при вивченні дисципліни.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Додаткові матеріали для проведення навчальної дисципліни:

Презентації та відеоролики

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Стрельбіцька Н. Є. Становлення та розвиток міжнародних стандартів управління ризиками. *Вісник КНТЕУ*. № 6. 2015. С. 84-93.

2. Проскура В.Ф., Білак Р.Г. Методологічні підходи до управління ризиками. *Економіка і суспільство*. № 9. 2017. С. 599-607.

3. . Hadidi M. Al, Samih Al-Azzeh J., Akhmetov B., Korchenko A., Kazmirchuk S. and Zhekambayeva M. Methods of Risk Assessment for Information Security Management. International Review on Computers and Software (IRECOS), Vol. 11, №. 2. 2016. pp. 81-91

4. Вараксіна О. В Михатіло В. В. Інновації як важливий чинник забезпечення стійких конкурентних переваг. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління* Том 31 (70). 2020. № 1, С.36 –39. URL : http://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/31_70_1/8.pdf.

5. Вараксіна О. В., Золотих Я. Г., Гедерім К. О. Стратегічне управління підприємством як необхідна умова забезпечення продовольчої безпеки **національної економіки**. Інфраструктура ринку. *Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій*. 2020. Випуск 40. С. 54–59. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/40_2020_ukr/11.pdf

6. Горго І.О. Концепція формування системи управління ризиками на підприємстві. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № С. 44-57.

7. Горго І.О. Моделювання ризику при прийнятті управлінських рішень. *Економічний дискурс. Міжнародний науковий журнал*. 2018. № 4. С. 74-81

Допоміжні

1. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп. перероб. К.: Центр навчальної літератури, 2017. С.226.

2. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: навчальний посібник-К.: Центр навчальної літератури, 2018. 312 с.

3. Кондрашихін А.Б. Теорія та практика підприємницького ризику. Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ. 2019. 224 с.

4. Бутко М.П., Бутко І.М., Машенко В.П., Т.В. Пепа. Теорія прийняття рішень Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ. 2019. 360 с.

5. Ризик-менеджмент: навч. посібник/В.М. Мороз, С.А. Мороз.. Харків: НТУ «ХП», 2018. 140 с.

6. Загурський О.М. Управління ризиками. Київ: Університет Україна. 2017, 244 с.

7. Кузьмін О.Є., Подольчак Н.І., Подольчак Л.Г. Управління ризиками в інноваційній діяльності: Навчальний посібник, Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 240 с

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. Вернадського. URL: www.biblvnad.org.ua.

2. Офіційний сайт Національного Комітету статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua.

3. Менеджмент. Бізнес. URL: www.management.com.ua.

4. Міжнародний Інститут Дослідження Ризиків. URL: <http://www.miiir.ru/>.

5. Quantum – Finance in Perspective. Сайт, присвячений кількісним методам ризик-менеджменту. URL: <http://www.quantummagazine.com/>.

6. 166AS/NZS Risk Management Standart4360:1999 URL: <http://www.riskmanagement.com.ua>.

7. Управління ризиками в логістиці. URL: <https://studfile.net/preview/5199105/>

8. Система управління ризиками. URL: <http://www.management.com.ua/qm/qm245.html>.